

Hardenberg

 52°34'N, 6°36'O

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

Hardenberg (Nedersaksisch: *Hardenbarg* of *Haddenbarreg*) (uitspraak (info·uitleg)) is een stad aan de Overijsselse Vecht in de Nederlandse provincie Overijssel.

In Hardenberg staat het gemeentehuis van de gelijknamige gemeente die na de gemeentelijke herindeling van 2001 ontstaan is uit de gemeenten Hardenberg (in 1941 ontstaan uit de gemeenten Stad Hardenberg en Ambt Hardenberg), Avereest en Gramsbergen. De stad Hardenberg heeft 17200 inwoners.

Inhoud

- 1 Geschiedenis
- 2 Verbindingswegen
- 3 Godsdienst
- 4 Toerisme
 - 4.1 Markante punten in Hardenberg
- 5 Hardenberg in de literatuur
- 6 Bijzondere Bouwwerken
- 7 Externe links
- 8 Bronnen, noten en/of referenties

Geschiedenis

Aanvankelijk lag dicht bij de plaats waar nu Hardenberg ligt, de nederzetting Nijenstede. Het Kerkhof Nijenstede herinnert hier nog aan. Naast deze nederzetting werd een bisschoppelijk kasteel op de Herdenberch gebouwd. De bewoning van Nijenstede verplaatste zich geleidelijk naar het gebied rond en met name binnen de vesting. De burcht op de Herdenberch werd rond 1230 ommuurd door bisschop Wilbrand van Oldenburg. Deze muur liet hij bouwen als reactie op de nederlaag van zijn voorganger Otto II von Lippe bij de slag bij Ane in 1227 tegen opstandige Drenten onder leiding van Rudolf van Coevorden. In 1362 verplaatste de Utrechtse bisschop Jan van Arkel de stadsrechten van Nijenstede naar Hardenberg. Bisschop Floris van Wevelinkhoven laat in 1386 het kasteel verder versterken en verfraaien. Hij verblijft veel in het kasteel en overlijdt er in 1393. In 1497 wordt Hardenberg door een grote brand verwoest. In 1518 laat Filips van Bourgondië, bisschop van Utrecht, het kasteel ontmantelen. Ook de stadsmuur wordt gesloopt. Restanten ervan zijn in de 20e eeuw gevonden en een fragment ervan is gereconstrueerd. Op de plaats waar destijds het kasteel stond, werd in het eind van de 19e eeuw een kerk gebouwd, de Höftekerk. Deze naam verwijst naar het bisschoppelijke hof of (versterkte) hofstede,^[1].

Hardenberg

Plaats in Nederland

Situering

Provincie Overijssel
Gemeente **Hardenberg**
Coördinaten 52°34'N 6°37'E

Algemeen

Inwoners 17200

Overig

Postcode 7771-7772
Netnummer 0523

Nederland

Zicht op Hardenberg

Hardenberg is tot in de twintigste eeuw een sterk agrarische plaats gebleven. Alleen de scheepvaart over de Overijsselse Vecht met zompen was een economische activiteit van belang. Op 8 mei 1708 brandde Hardenberg bijna volledig af. Bij de wederopbouw werden de overwegend houten huisjes vervangen door stenen woningen.

In de tijd van het Hanzeverbond, tot ca. 1500, waren er in Overijssel Hanzesteden als Kampen, Zwolle en Deventer. Deze zogeheten *Gemeene of Principaalsteden* zochten contact met kleinere steden en dorpen in hun achterland. In Overijssel was een groot aantal van deze *Bijsteden* aan een van de grote IJsselsteden gelieerd. Zo was de stad Hardenberg door de ligging aan de Vecht verbonden met Zwolle. Hardenberg had waarschijnlijk niet meer dan landbouwproducten te bieden.

Hardenberg staat ook bekend als 'Klepperstad'. In vroeger tijden was er een zogenaamde Klepperman aangesteld,^[2] een soort nachtwacht. Deze riep 's avonds met een klepper de tijd om en controleerde op eventueel brandgevaar.

Aan het begin van de twintigste eeuw was Hardenberg sterk agrarisch. De eerste industriële vestiging betrof dan ook de melkfabriek Salland. In 1930 opende een atelier van de N.V. Leeuwarder Textiel Mij. Eltem. Eind jaren vijftig vestigde de Wavin, een plasticbuizenfabriek, haar belangrijkste productievestiging in Hardenberg. Dit bedrijf groeide uit tot een multinational die onder meer plastic kratten en zakken ging fabriceren. Het werd verreweg de belangrijkste werkgever in Hardenberg. In de jaren negentig concentreerde het bedrijf zich weer op buizen en werden de andere bedrijfsactiviteiten op het terrein in Hardenberg verkocht. In de naoorlogse jaren is het centrum van Hardenberg gemoderniseerd waardoor het oorspronkelijke karakter grotendeels verloren is gegaan.

Door de toegenomen industrie is Hardenberg behoorlijk gegroeid. In de jaren zestig werd het dorp Heemse geannexeerd en daar verschillende woonwijken gebouwd. In de jaren zeventig werd op de plaats van het gehucht Baalder een gelijknamige woonwijk gebouwd. Sinds een paar jaren heeft Hardenberg een nieuw bedrijventerrein (Haardijk) en een nieuwe woonwijk (Marslanden) in aanbouw, waarvan de eerste fases afgerond zijn. Aan de andere kant van het kanaal Almelo-De Haandrik wordt een nieuw industrieterrein aangelegd, De Broeklanden. Hier is ook een nieuwe verbindingsweg met Duitsland aangelegd. De stad Hardenberg gaat de komende jaren een metamorfose in door een stadsvernieuwing waarbij enkele straten gemoderniseerd worden. In het centrum wordt een aantal nieuwe gebouwen gebouwd waar nieuwe winkels en appartementen in komen. Daarnaast worden er nieuwe huizen gebouwd in het gebied Marsch-Kruserbrink. Ook de infrastructuur van Hardenberg wordt de komende jaren verbeterd om het verkeer soepel te verwerken.

Verbindingswegen

Hardenberg is bereikbaar over de weg over de N340 en N34 die van Zwolle naar Emmen en verder gaat richting Groningen. Ook de N36 die uit de richting Almelo komt, sluit vlakbij Hardenberg op de N34 aan.

In 1886 opende de Dedemsvaartsche Stoomtramweg-Maatschappij (DSM) haar lijn naar Hardenberg. Deze lijn liep feitelijk niet door tot Hardenberg, maar eindigde in Heemse, dat aan de overzijde van de Vecht ligt. Zo werden de kosten van een brug uitgespaard. De remise van de DSM lag tegenover Hotel de Rustenbergh. In 1937 werd de stoomtramlijn opgeheven.

Station Hardenberg.

Sinds 1 februari 1905 is Hardenberg per spoor bereikbaar via de spoorlijn Zwolle - Stadskanaal. De spoorlijn is door de NOLS aangelegd en werd in 1938 ingekort tot Emmen. In 1987 werd de lijn geëlektrificeerd. Het gedeelte tussen Mariënborg en Gramsbergen werd toen dubbelsporig. Het stationsgebouw werd ontworpen door Eduard Cuypers en is gebouwd in 1903. De belangrijkste buslijnen zijn lijn 30 (Hoogeveen-Slagharen-Hardenberg) en lijn 80 (Hardenberg-Bergentheim-Almelo). Buurtbussen rijden vanaf Hardenberg naar diverse andere plaatsen in de gemeente.

Verder ligt het industrieterrein De Nieuwe Haven aan het Kanaal Almelo-de Haandrik. Hier is, zoals de naam al zegt, een haven, waar vooral betoncentrales gebruik van maken.

Godsdienst

Hardenberg is in religieus opzicht voornamelijk protestants. Met name de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) is sterk vertegenwoordigd, zowel op godsdienstig als ook op sociaal-economisch gebied. Zij beschikt over vier kerkgebouwen verdeeld over vijf kerkelijke gemeentes (kerkelijke gemeente Hardenberg Centrum komt samen in de Petrakerk, Baalder, Baalderveld-Oost en Baalderveld-Zuid in Het Morgenlicht, Heemse in de Kandelaarkerk) Sinds juni/juli 2007 is het nieuwe kerkgebouw 'De Levensbron' en kerkelijke gemeente Marslanden erbij gekomen. Ook de gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland hebben een groot aantal leden: de Nederlands-hervormde gemeente, die twee gemeenten heeft (eveneens Hardenberg en Heemse) en de Gereformeerde Kerk van Hardenberg, die in 1999 gefuseerd is met die van Heemse. Overigens zijn de Hervormde gemeenten van Hardenberg en Heemse in maart 2006 gefuseerd met de Gereformeerde kerk Hardenberg-Heemse. Zij vormen thans de Protestantse Gemeente Hardenberg-Heemse. Vanaf begin januari 2009 is de Christelijk Gereformeerde kerk uit Lutten verder gegaan in de verbouwde voormalige Sjalooschool in Heemse. Deze is vanaf toen Sjaloomkerk gaan heten.

Hardenberg heeft ook een Rooms-Katholieke parochie. Voor de Tweede Wereldoorlog was er een joodse gemeenschap met een synagoge. Deze synagoge is rond eind jaren '70, begin jaren '80 ondanks protest afgebroken. Net buiten de stad ligt het zogenaamde Jodenbergje. Hier werden van 1761 tot 1910 overleden Joden begraven, omdat dit niet in de stad mocht. Als opvolger hiervan ligt er ook een kleine Joodse begraafplaats in het centrum van Hardenberg.

Toerisme

In de jaren '80 van de 20e eeuw is het belang van toerisme rond Hardenberg sterk toegenomen. Hardenberg profileert zich in de zomermaanden als "klepperstad" en organiseert onder die vlag veel activiteiten. Zoals de avondvierdaagse en het jaarlijkse luchtballonnenfestival.

Te Hardenberg staat nog één te bezichtigen molen: De Oele Mölle.

Een andere trekpleister is de *Evenementenhal*, waarin veel verschillende evenementen en beurzen georganiseerd worden.

Markante punten in Hardenberg

De Vecht met rundvee in de omgeving van Hardenberg

'De Oele Mölle' in Hardenberg

De Witte of St. Lambertuskerk te Hardenberg (Heemse)

Het Jodenbergje bij Hardenberg

Hardenberg in de literatuur

Het dorp Oostloorn van de gelijknamige streekroman van Siebold Ulfers wordt doorgaans met Hardenberg geïdentificeerd.

De dichter Willem Barnard is eind jaren '40 van de 20e eeuw predikant geweest van de hervormde gemeente. Hij heeft een aantal gedichten geschreven die over Hardenberg gaan in *Dichter en Lezer in Hardenberg*.

Bijzondere Bouwwerken

Naam	Soort gebouw	Bouwjaar	Bijzonderheden
Höftekerk	Kerk	1890	
Huize Nijenstede	Landhuis	1854	(Heemse)
LOC	Multifunctioneel Centrum	2007	Beschreven in het jaarboek <i>Architectuur in Nederland 2007-2008</i> .
De Oele Mölle	Molen	Onbekend	In 1533 stond reeds een molen op dezelfde plaats.
Oude postkantoor		1912	
Stadsmuur		14e eeuw	Overgebleven, blootgelegd en gerestaureerd deel.
Station Hardenberg	Spoorwegstation	1903	
Stephanuskerk	Kerk	1848	In plaats van middeleeuws kerkgebouw (afgebroken).
Voormalig stadhuis		1805	Tegenwoordig in gebruik als museum.
Witte of Sint-Lambertuskerk	Kerk	13e eeuw	(Heemse) In de 8e eeuw werd er al een houten kerkje gesticht.

Wapen van Stad Hardenberg

Externe links

- Website van de gemeente

- Website van de Historische Vereniging Hardenberg

Meer afbeeldingen die bij dit onderwerp horen, zijn te vinden op de pagina **Hardenberg** op Wikimedia Commons.

Bronnen, noten en/of referenties:

1. ↑ Pullen, A. en Wolbink, E. (2008). *Monumenten in de Gemeente Hardenberg* en Jongsma, K. in *De Vechtstreek 1932-07-30*
2. ↑ Buist, G. (2000). *Geheimen in het Vechtdal*. Uitgave van Stichting Kunst & Cultuur Overijssel.

Provincie Overijssel

Almelo · Borne · Dalfsen · Deventer · Dinkelland · Enschede · Haaksbergen · **Hardenberg** · Hellendoorn · Hengelo · Hof van Twente · Kampen · Losser · Oldenzaal · Olst-Wijhe · Ommen · Raalte · Rijssen-Holten · Staphorst · Steenwijkerland · Tubbergen · Twenterand · Wierden · Zwartewaterland · Zwolle

Steden en dorpen · Voormalige gemeenten · Nederland · Provincies · Gemeenten

Gemeente Hardenberg

Ane · Anerveen · Anevelde · Balkbrug · Bergentheim · Brucht · Bruchterveld · Collendoorn · De Krim · Dedemsvaart · Den Kaat · Den Velde · Diffelen · Ebbenbroek · Gramsbergen · De Haandrik · **Hardenberg** · Heemse · Heemerveen · Holthene · Holthone · Hoogenweg · Kloosterhaar · Loozen · Lutten · Mariëenberg · De Meene · Oud Avereest · Radewijk · Rheeze · Rheezerveen · Schuinesloot · Sibculo · Slagharen · Venebrugge

Voormalige gemeenten: Ambt Hardenberg · Avereest · Gramsbergen · Stad Hardenberg

Plaats met start- of eindpunt aan het Pieterpad

[Uitklappen](#)

Categorieën: [Hardenberg](#) | [Plaats in Overijssel](#)

- Deze pagina is het laatst bewerkt op 21 jan 2009 om 22:21.
- De tekst op Wikipedia is zonder enige vorm van garantie beschikbaar onder de GNU Free Documentation License.
Wikipedia® is een geregistreerd handelsmerk van de Wikimedia Foundation, Inc., een in de Verenigde Staten geregistreerde organisatie zonder winstoogmerk.